

A. D. FRANCIS: *The Methuens and Portugal, 1691–1708*. Cambridge University Press, 1966. xv + 397 s. 9 plancher. I kort. 80 sh.

John Methuen og hans søn Paul Methuen virkede som engelske ambassadører i Lissabon i perioden fra 1691 til 1708; og med udgangspunkt i de to diplomaters aktivitet sætter forfatteren sig som mål at give »a general account of Anglo-Portuguese relations« (s. xii) omkring 1700 samt at sætte begivenhederne på den iberiske halvø ind i en større europæisk sammenhæng. Perioden domineres af den spanske arvefølgekrig, og skuepladsen af det traditionelle spansk-portugisiske modsætningsforhold. På grundlag af et meget omfattende arkivmateriale søger A. D. Francis at udfylde en lakune i engelsk og europæisk historie; og mod en baggrund af groteske militære operationer frem og tilbage over den spansk-portugisiske grænse skildrer forfatteren den diplomatiske aktivitet, der medførte en afgørende ændring i det engelsk-portugisiske forhold. Det lykkedes John Methuen at få Portugal til først at trække sig ud af den spansk-franske alliance og derpå at gå aktivt ind i krigen på den store anti-franske koalitions side. Før samtiden var dette kronen på John Methuens værk i Lissabon; og først senere i 1700-tallet opnåede han en – posthum – berømmelse med Methuen-traktaten af december 1703, som for mere end hundrede år skulle regulere handelen imellem England og Portugal og sikre engelsk tekstilindustri et marked i Portugal og dets oversøiske besiddelser.

Der er ingen tvivl om, at A. D. Francis – der selv har haft en karriere i det engelske udenrigsministerium – på flere områder har nået det mål, han har sat sig. På traditionel vis giver bogen en meget indgående og detaljeret skildring af det diplomatiske hændelsesforløb; og uden at miste den store europæiske politik af syne får læseren en detaljeret indføring i periodens diplomatiske irgange, ligesom han efterlades med et solidt kendskab til portugisiske vine dengang og nu. Man kan anke over, at forfatteren ikke har nænnet at skære i den store mængde af interessante, men ikke altid lige væsentlige detaljer. En nok så væsentlig, principiel anke gælder imidlertid selve værkets form og sigte. Ved at gribe opgaven an så traditionelt, som tilfældet har været, har forfatteren i virkeligheden nået væsentligt mindre, end den betydelige arbejdsindsats umiddelbart skulle betinge. Bogen er et karakteristisk eksempel på en materialedirigeret forskning, hvor referat og fortælling generelt er blevet anvendt på bekostning af analysen. I stedet for en analyse og en prioritering af væsentlige udenrigspolitiske faktorer som sikkerhedspolitik og økonomisk politik har forfatteren indskrænket sig til at give et overfladereferat af forhandlinger og begivenheder. Og i stedet for en fremstilling, hvori aspekter som det økonomiske, det militære og det diplomatiske er integreret, må læseren lade sig nøje med en genfortælling af det diplomatiske hændelsesforløb, mens de økonomiske faktorer enten blot meddeles isoleret i teksten eller forvises til ekskursor bagest i bogen.

Ved sin materialerigdom bidrager værket til at udfylde en væsentlig lakune i europæisk histoire omkring 1700. Metodisk er afhandlingen en efterkommer af den forskning i udenrigspolitisk historie, som blev grundlagt midten af det 19. århundrede, og som sine steder endnu lever i bedste velgående. Ved sin alt for snævre og alt for unuancerede opfattelse af begrebet 'forholdet imellem stater' opfylder denne skole imidlertid kun i begrænset omfang moderne krav; og betragtet som en helhed må 'The Methuens and Portugal' derfor karakteriseres som utilfredsstillende.

OLE FELDBÆK